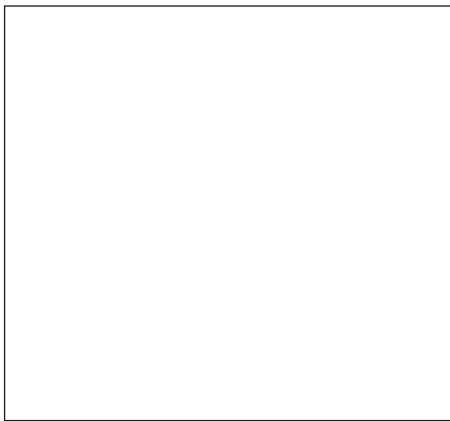

Fraude treft ondernemingen

Regeringscommissaris Alain Zenner bindt strijd aan tegen de georganiseerde fiscale fraude

Het actieplan waarmee regeringscommissaris Alain Zenner de degens kruist met de grote fiscale fraude is een feit. De bundel van meer dan 180 pagina's bevat naast de fraudebestrijding nog twee andere strategische actieterreinen: de vermindering van de (para)fiscale druk én een grondige herschikking van de relatie tussen de burger en de fiscale administratie. Opzet is niet alleen de fiscale procedures aanzienlijk te vereenvoudigen maar ook te zorgen voor een reorganisatie van de belastingdiensten. Zo wil de fiscus komen tot een efficiënte, loyale en vooruitziende vorm van taxatiebeheer. Een dubbelgesprek met commissaris Zenner én met Bart De Bie, directeur Ernst&Young Forensic Services over fiscale fraude en de impact van fraude op ondernemingen.

Alain Zenner, regeringscommissaris: «België is vandaag een belangrijke plek voor internationale fiscale fraude. Dat hangt nauw samen met de gebrekkige samenwerking tussen alle ter zake bevoegde instanties.»

© Toni Meert

De Franstalige Gentenaar **Alain Zenner** (PRL) staat voor een grote uitdaging: een nieuwe fiscale cultuur uitbouwen in een land waar de fiscus nog maar bitter weinig credibiliteit geniet. Maar de man is niet aan zijn proefstuk toe. De gewezen curator van de Forges de Clabecq haalde meermaals het nieuws na de 'harde' aanvaring met vakbondsleider Roberto D'Orazio. Bij de Forges redde Zenner ruim 1.000 banen en werkte hij gedurende één jaar aan het heropstarten van het bedrijf. Vandaag neemt Alain Zenner de taak op zich het principe van fiscale rechtvaardigheid concreet vorm te geven. De eerste stap is daarbij gezet. Recent verleende de ministerraad zijn goedkeuring aan Zenners strijdplan tegen de fiscale fraude. «De 'grote' fiscale fraude», verbetert Zenner ons snel tijdens het vraaggesprek. «Dit onderscheid is belangrijk omwille van de

perceptie van het actieplan bij de burger en de ondernemingen. Bij het bestrijden van fiscale fraude moet je als overheid realistisch zijn en keuzes durven maken. Je kunt beslissen om naast elke KMO een veldwachter te plaatsen, maar zo doe je de economie niet draaien. Belangrijk voor de burger is te weten dat niet enkel de kleine vissen maar ook (en vooral) de 'grote snoeken' worden aangepakt.»

Wat verstaat u onder 'grote' fiscale fraude?

Alain Zenner: «Grote fiscale fraude is meer dan eenvoudigweg het niet-aangeven van inkomsten: het is een vorm van fiscale oplichterij. Op basis van de anti-witwaswetgeving kan dit worden omschreven als fraude die complexe mechanismen aanwendt zoals bijvoorbeeld het oprichten van schijnvennootschappen en het omzeilen van wetgevingen, of gebruik maakt van procédés met een internationale dimensie. In essentie gaat het over een transnationale en professioneel georganiseerde vorm van criminaliteit die specifiek gericht is op het ontdruken van belasting of op het onrechtmatig genieten van belastingkredieten op de grond van de Europese wetgeving. In deze context verwijst men vaak naar fraudezaken in de petroleumsector en naar BTW-carroussels omdat die twee gevallen aangestipt werden door de senaatscommissie die de georganiseerde criminaliteit in België geanalyseerd heeft. Maar fraude is een spook met vele gedaanten. Belangrijk in de definitie is de professionele organisatie onderliggend aan de fraudezaak. Je kunt stellen dat er geen ernstige en georganiseerde fiscale fraude

is zonder de medewerking van specifieke adviseurs, als bankiers en boekhouders.»

Hoe zwaar wordt België getroffen door fiscale fraude? Kunt u de situatie in ons land vergelijken met de toestand in andere landen?

Zenner: «Tijdens de twee maanden voorbereiding van dit actieplan had ik niet de tijd noch het budget om een rechtsvergelijkende studie te maken over onze situatie en de toestand in het buitenland. Wel heb ik uitgebreide contacten gehad met alle betrokken personen en sectoren, zowel in de (Belgische en buitenlandse) administraties als in de privé-sector. België is vandaag een belangrijke plek voor internationale fiscale fraude. Volgens de parlementaire onderzoekscommissie over de georganiseerde misdaad hangt dit nauw samen met de gebrekkige samenwerking tussen alle bevoegde diensten op dit terrein. Ik stel vast dat er veel werk aan de winkel is om onze administraties beter te wapenen. Die reorganisatie is nu volop aan de gang. Het is mijn taak de fiscale ambtenaren te helpen bij het oplossen van hun organisatorische problemen opdat ze beter en meer geïntegreerd zouden kunnen functioneren.»

Hebt u cijfers?

Zenner: «Fraude becijferen is zeer moeilijk. Ik geloof ook niet echt in cijfers. De ondergrondse economie is 'occult' en niet vatbaar voor statistieken. Een recente studie in Frankrijk becijfert de totale fiscale fraude op een bedrag tussen 50 en 100 miljard Franse frank voor een bevolking die vijfmaal groter is dan de onze.

Bedrijfsfraude: een onderschat gevaar

Een internationale enquête van Ernst&Young onder 739 bedrijfsrespondenten in verschillende bedrijfssectoren toont aan dat in 2000 meer dan tweederde van de bedrijfsrespondenten met fraude geconfronteerd werden. Eén onderneming op tien geeft aan met meer dan vijftig fraudegevallen te kampen te hebben. Slechts 29 % van de totale waarde van de zwaarste fraudegevallen kon tot op heden gerecupereerd worden. Bovendien blijkt in 82 % van de geïdentificeerde fraudegevallen een eigen werknemer betrokken te zijn. Het management tekent voor zowat éénderde van de genoteerde fraudedelicten. Ontluisterende cijfers.

Bedrijfsfraude vormt vandaag een reëel probleem en treft zowat alle sectoren van het bedrijfsleven. Opmerkelijk is dat bedrijven een eerder apathische houding hebben ten aanzien van fraude en nog te veel vertrouwen stellen in de eigen systemen van interne controle. Jarenlang werd in België het maatschappelijke probleem van de gevolgen van (bedrijfs)fraude onvoldoende erkend. De laatste jaren zijn fraudedetectie en -beheersing evenwel meer in de belangstelling komen te staan. Bedrijven kunnen zich niet langer veroorloven het frauderisico te negeren. Een efficiënt pro-actief fraudebeleid kan veel onheil voorkomen.

Om bedrijven optimaal te kunnen informeren over frauderisico's, over hoe op een kost-effectieve wijze fraude voorkomen kan worden, over wat te doen indien fraude wordt vermoed, bundelen het VBO en Ernst&Young de krachten met de publicatie van de praktische bedrijfsgids *Beheersing van het frauderisico*.

De bedrijfsgids kost 395 BEF (9,79 EUR) en telt 68 pagina's. Bestellen kan op dit nummer: fax 02-515 09 15 of per mail: pb@vbo-feb.be

Ramingen over de omvang van de ondergrondse economie in de Europese Unie wijzen in de richting van 13,5 tot 22 % van het totale BNI. Ik raam de grote fiscale fraude in België op een bedrag tussen 50 en 100 miljard frank. »

Bart De Bie, directeur Ernst&Young Forensic Services: dringend op zoek naar de krijtlijnen van een mogelijke samenwerking tussen de private en de publieke sector inzake fraudebestrijding.
© Toni Meert

Bart De Bie: «Een interessante recente Amerikaanse studie heeft het fraude-universum binnen de bedrijfsmuren in kaart gebracht. Bedoeling was te kijken naar alle vormen van interne en externe fraude waardoor bedrijven getroffen worden. Op basis van de onderzochte fraudezaken kwam men tot de vaststelling dat

20 % van de fraude effectief wordt ontdekt en vervolgd maar dat 40 % van de ontdekte gevallen niet wordt vervolgd. Reden daarvoor is het gebrek aan voldoende bewijslast. Daarnaast komt 40 % van de fraudegevallen niet boven water. Als reden geven de onderzoekers aan dat men binnen bedrijven onvoldoende pro-actief bezig is met fraudedetectie. Vergelijk deze situatie met een kraan die blijft lekken, een sluipend gif. Je kunt ervan uitgaan dat de meest gewiekste en behendige fraudeurs dan ook niet snel ontdekt worden en door de mazen van het net glippen. »

Rampenplan

Zijn bedrijven vandaag voldoende voorbereid op fraudegevaar?

De Bie: «Bedrijven zijn er vandaag nog steeds van overtuigd dat de grootste fraudebedreiging van buitenaf komt. Men onderschat de dreiging die van binnenuit komt. Een aantal recente schandalen heeft bewezen dat dat fenomeen veel meer aandacht behoeft. Heel wat bedrijven hebben een rampenplan klaar in geval van een brand of een ongeval maar hebben geen degelijk fraudebeheersplan. Toch kunnen bedrijven met eenvoudige preventie maatregelen veel doen. Het personeelsbeleid, de bedrijfscultuur en het management spelen daarbij een cruciale rol. Men onderschat nog te

vaak de voorbeeldfunctie van de manager of gedelegeerd bestuurder. Hij moet aan alle werknemers duidelijk maken dat men in zijn of haar bedrijf niet fraudeert. »

Zenner: «Concreet zou fraudebestrijding veel meer moeten zijn dan louter het toepassen van de wet. Uiteindelijk is het zaak de kosten te drukken door middel van de strijd tegen de grote fiscale fraude. Zo bouw je aan de credibiliteit van een gezonde fiscale administratie. Maar ook een bedrijf moet geloofwaardig zijn naar alle stakeholders toe. Heb je die credibiliteit niet, dan zet je de deur wijd open voor fraude. »

Hoe groot is de schade die bedrijven lijden door fraudezaken?

De Bie: «Naast de financiële schade speelt ook de imagoschade mee in de nasleep van een fraude-incident. Denken we maar aan de zaak Lernout & Hauspie. Het belangrijkste voor een bedrijf is niet dat het met fraude wordt geconfronteerd, want ieder bedrijf wordt daar vroeg of laat mee geconfronteerd, maar wel de aanpak van het fraudegeval. Men moet ophouden te doen alsof fraude niet meer bestaat. Deze stelling ligt in het verlengde van het corporate governance-debat. Het is een voorbeeld van deugdelijk bestuur als men aan fraudepreventie doet. »

Zenner: «Vanuit de fiscale administratie moet men ook rekening houden met de evoluties op Europees niveau die een belangrijke impact hebben op de ondernemingen. Met de invoering van de euro en de creatie van de Europese vennootschap lopen wij het risico van een uitbreiding van het systeem van taxshopping, een optie waarbij men kiest in welk land men getaxeerd wordt. Een aantal Europese gesprekspartners deelt de visie dat je als onderdaan van de Europese Unie vrij moet kunnen kiezen waar je je bedrijfsstructuur opzet en daar dan ook belast wordt, zelfs al oefen je je bedrijfsactiviteiten in een ander land uit. Bovendien noopt het Europese kader ons dringend tot het neerwaarts bijstellen van de te zware belastingdruk in België. De belastingdruk in ons land is verhoogd met 3 % van het BNI tussen 1997 en 1999. Dit is één van de prioriteiten op onze agenda. Ook de vereenvoudiging van de belastingwetgeving is belangrijk. Een complexe wetgeving maakt fraudebestrijding immers een stuk moeilijker. Ik ben uiterst bezorgd omtrent de fiscale rechtszekerheid. Vandaag vindt niemand zijn weg nog in een dubbelzinnige wetgeving die de werking van de administratie zowel als van de markt kan belemmeren. »

Mentaliteitswijziging

In uw actieplan hebt u het over het uitbouwen van een nieuwe fiscale cultuur.

Zenner : « We spreken hier over een mentaliteitswijziging die je niet van de ene dag op de andere kunt realiseren, maar die er zeker komt. Zeer dringend is het herschikken van de relatie tussen de fiscale administratie en de burger. Daar werken we momenteel volop aan. Basis van deze nieuwe relatie is transparantie over het kader waarbinnen beide partijen met elkaar omgaan. Dit past trouwens in het globale Copernicusplan van de federale overheid. Een voorbeeld: ik stel vast dat we verhoudingsgewijs in België meer belastingambtenaren hebben dan in Nederland maar viermaal minder investeren in informatica. Voor het uitbouwen van een duurzame fiscale rechtvaardigheid is het van belang dat de administratie gedegen en consequent kan controleren en daar ook de middelen toe heeft, zowel inzake infrastructuur als personen. Het Rekenhof stelt dat vandaag slechts 4% van de aangiftdossiers degelijk gecontroleerd wordt. Dit cijfer spreekt voor zich. Naast controle zijn ook andere zaken belangrijk, zoals efficiënt geschillenbeheer en de inning van belastingen. Vandaag focust de fiscus in hoofdzaak op de aanslag van burgers en bedrijven. Deze mentaliteit moet snel en grondig wijzigen. Ook het verschil tussen belastingontduiking en -ontwijking of -fraude moet door de fiscale administratie eenduidig gedefinieerd worden. Deze zaken blijven vandaag vooralsnog te weinig geprofileerd in de communicatie naar de burger toe. Dit leidt alleen maar tot meer rechtsonzekerheid en werkt uiteindelijk verlamdend. En daarmee is niemand gediend. »

U stelt dat fiscale ambtenaren, net als in de private sector, perfect geëvalueerd kunnen worden door middel van systemen van performance management.

Zenner : « Inzake management- en evaluatietechnieken zie ik inderdaad niet veel verschil tussen de private en de openbare sector. Het wezenlijke verschil ligt in de dimensie van de organisaties. Een kleine gemeente wordt mijns inziens in veel gevallen even goed bestuurd als een kleine KMO. Daartegenover staat dat een aantal grote ondernemingen lijdt aan dezelfde kwaal als grote openbare diensten met wel één wezenlijk verschil: de 'bottomline'. De finale vraag voor een onderneming is: maken we winst of verlies? Een dergelijke 'bottomline' bestaat niet in de administratie. Men kan dus moeilijk nagaan wat daar de

werkelijke kosten en opbrengsten van acties zijn. Dat maakt evaluatie een stuk moeilijker. Het irrationele aspect weegt dan ook zwaarder door bij een evaluatie van een overheidsdienst omwille van het ontbreken van harde cijfers. Vandaag krijgt meer dan 95% van de ambtenaren een goede, zo niet uitstekende beoordeling van hun directe overste... Let wel, ook in het bedrijfsleven is het moeilijk om cijfermatig elke werknemer te gaan evalueren. Ik geloof zeer sterk in het nut van een goed evaluatieproces. »

Sensibilisering

Dringt een betere en hechte samenwerking tussen de verschillende overheidsadministraties en -diensten en ook tussen de overheid en de private sector zich op in een efficiënt bestrijden van de fiscale fraude?

Zenner : « Het ontbreekt de verschillende diensten die met fiscale fraude belast zijn aan administratieve coördinatie. Vandaar het sluiten van protocolakkoorden tussen Justitie en Financiën vorig jaar. In dezelfde context zijn er ook contacten tussen de administraties van Justitie, Sociale Zaken en Tewerkstelling en Arbeid. Iedereen werkt in zijn eigen hokje zonder veel oog voor wat anderen in soortgelijke taken doen. Ook geloof ik in een nauwe samenwerking met de private sector. Een aantal sectorfederaties is zelf naar mij toegekomen met de vraag om samen te werken. Zo wordt bijvoorbeeld Agoria, de sectorfederatie van de technologische industrie, geconfronteerd met fraude in de gsm-sector. Een dergelijke fiscale fraude leidt tot verlies van marktaandeel voor een aantal bedrijven omwille van concurrentievervalsing. Ook de diamantsector heeft recent klacht neergelegd tegenover één van zijn leden. Dit is een symbolische daad. Sectoren en bedrijven beslissen om fraudepraktijken niet meer te dulden. Hier tekent zich een belangrijke mentaliteitswijziging af. Hetzelfde geldt voor de administratie: de muur met de private sector moet worden doorbroken. Zo hebben 300 ambtenaren begin dit jaar een congres bijgewoond van het Instituut van Accountants en Belastingconsulenten. Tot voor kort namen ambtenaren immers nooit deel aan colloquia georganiseerd door de private sector. »

Is fraude nog een taboe in bedrijfsmiddelen?

De Bie : « We komen nu in een fase van bewustwording waardoor dit probleem volop bespreekbaar wordt. Ook speelt het effect van de 'terugtrekkende overheid'. Het structurele capaciteitstekort bij de

respectieve overheidsdiensten die belast zijn met fraude, is een feit. In de fraudebestrijding kan de private sector zowel een toegevoegde waarde bieden als een maatschappelijke functie opnemen. Een private organisatie kan bijvoorbeeld optreden bij een 'vermoeden van fraude'. In die fase kan en zal Justitie of Financiën nooit tussenbeide komen. Nog belangrijker is het feit dat je als bedrijf moet weten waarom de zaken fout zijn gelopen en hoe je dit in de toekomst kunt vermijden. Bovendien heb je verschillende vormen van fraude van de werkvloer tot op het hoogste managementniveau. We moeten dringend op zoek naar de krijtlijnen van een mogelijke samenwerking tussen de private en de publieke sector inzake fraudebestrijding. »

Zenner : « Fraudebestrijding lijkt evident maar vaak falen de huidige systemen in bedrijfsomgevingen. Zo vraagt de beroepsorganisatie Federauto onze hulp in de bestrijding van het groeiende aantal BTW-carroussels in de voertuighandel. De samenwerking met de sectorfederaties zie ik ook als een platform voor verschillende sensibiliseringsacties rond fraude. Al heel wat sectorfederaties waaronder Fedis (distributie), BVB (banken) en de petroleumfederatie, hebben met onze diensten contact gezocht. Wij staan open voor samenwerking met alle sectoren die erom verzoeken. » ■

Interview : Stefan Maes

Seminar : publiek-private fraudebestrijding

Met dit seminar willen het VBO en Ernst&Young Forensic Services een constructieve bijdrage leveren aan het debat om de aanpak van het fraudefenomeen te verbeteren. Het VBO wenst actief te participeren in de strijd tegen fraude.

Praktisch : Fraud Seminar, 18 mei, VBO (Ravensteinstraat 4, 1000 Brussel), 13.45 u – 18 u.

Meer info vindt u op p. 66 in dit Bulletin, waar u dit seminar uitgebreid aangekondigd vindt.